Autor: Peter Jurčo

Preto aj Boh jeho povýšil nad všetko a dal mu z ľúbosti meno, ktoré je nad každé meno

Filipským 2:9

V kresťanských piesňach spievame slová ako: *Vyvyšujem Teba, Pane; Ježiš, najkrajšie meno; Tvoje meno oslavujem; Otče, sväté meno máš; Nech je požehnané Tvoje meno; Tvoje meno je mi najdrahšie* alebo: *On prebýva na chválach svojho ľudu, je rád, keď jeho meno vzývame,*
a pod. Je veľa piesní, v ktorých sa ospevuje, vzýva, oslavuje Božie meno. V tomto článku sa zamyslíme nad používaním a významom biblických mien a mien všeobecne.

Všetci máme mená, vlastné mená a používame ich. Niektorí okrem vlastného mena dostávajú aj prezývku. Meno (krstné meno) deťom dávajú rodičia. Priezviská máme po rodičoch (po otcovi), zdedili sme ich po našich predkoch. Prezývky dostávame rôznym spôsobom od ľudí na vystihnutie niektorej našej vlastnosti alebo charakteru. Prezývka môže byť milá, povzbudivá, alebo aj hanlivá.

Keď rodičia vyberajú meno svojmu dieťaťu, tak obyčajne sa riadia predstavou, aby meno pekne znelo a hodilo sa k priezvisku, alebo aby vyjadrovalo predstavu, ktorú o svojom dieťati majú. Kresťanskí rodičia radi dávajú svojim deťom mená, ktoré sa nachádzajú v Biblii, pretože poznajú ich význam, vedia, čo tieto mená vyjadrujú. Tak to bolo aj u nás. Svojim deťom sme mená vyberali tak, že sme prosili Boha, aby nás v tom viedol. Napríklad, náš syn Samuel dostal toto meno, pretože bol naozaj vyprosený od Boha. Dcére Deborke sme meno vybrali podľa jeho významu. Vedeli sme, že toto meno v hebrejčine znamená *včielka*.

Pri priezviskách si môžeme všimnúť ďalej to, že priezviská žien sa končia príponou *-ová*. Tým už je v našej kultúre vyjadrená biblická hierarchia podriadenosti a autority, ktorá je daná v stvorení (1. Korintským 11:3) a ktorá by mala byť vyjadrená nielen menom (priezviskom), ale mala by aj skutočne, fakticky existovať. Priezvisko s „-
ová
“ by malo byť vyjadrením toho, že manželka alebo žena všeobecne, je pod autoritou muža, ktorého priezvisko nosí. Priezvisko s
-ová
oznamuje, pod koho autoritou sa žena nachádza.

Meno má svoj význam aj v dnešnej dobe. Na svoje meno sme citliví a nepáči sa nám, keď nám meno niekto skomolí, keď ho zle napíše, alebo keď ho urážlivo použije. So svojím menom sa stotožňujeme a vnímame, že naše meno svojím spôsobom vyjadruje našu osobnosť a identifikuje nás.

Aj napriek týmto skutočnostiam však v dnešnej dobe vlastné mená ľudí nemajú až tak podstatný význam, ako to nachádzame v Biblii. Nachádzame v nej veľa mien, pri ktorých je uvedené a zdôvodnené, prečo príslušné meno bolo konkrétnej osobe dané. Už v knihe Genezis, hneď na začiatku, čítame, že Adam bol stvorený a dostal meno. Potom, keď bola stvorená žena, aj ona bola pomenovaná a neskôr dostala meno Eva, ktoré má svoj význam – *m atka všetkých živých*
. V Biblii čítame aj to, že ako sa zmenili udalosti v živote niektorých ľudí, došlo aj k zmene ich mena.

Ešte skôr, než k tomu prídeme, povedzme si, že v hebrejčine pre slovo *meno* je použitý pojem *šen.*
Pôvodný význam slova
šen
pravdepodobne je: nejaký znak, nejaká charakteristická črta. Pre slovo
meno
v gréčtine je výraz
onoma a
v latinčine
nomen.
Oba výrazy pochádzajú z koreňa
gno
a naznačujú, že niečo môžeme poznať. To je dôležité vedieť, lebo to nás vedie k tomu, že meno je odzrkadlením človeka, jeho správania, jeho vlastností, ktorý toto meno nosí. Medzi menom a medzi človekom, ktorý príslušné meno nosí, je v Písme zjavné prepojenie.

Na začiatku Adam dostal od Boha úlohu. Jeho prvou úlohou bolo pomenovať zvieratá. Boh ich k Adamovi privádzal a Adam ich pomenovával, každému dal meno. Adam zvieratá uvidel a zrejme u nich (na nich) spozoroval niečo typické, niečo charakteristické a podľa toho ich pomenoval. Adam dáva mená tomu, čo stvoril Boh a potom dal meno aj Eve. Najskôr ju pomenoval: *to je kosť z mojich kostí.* To je zaujímavé, lebo toto pomenovanie je odvodené od muža. V hebrejčine muž je *iš* a žena je *iša.* On je *iš* a ona (žena) je

iša
– odvodená od muža (z mužovho rebra;
kosť z mojich kostí
). A tak nejako znejú aj naše priezviská, napríklad:
Jurčo
–
Jurčová,
podobne
ako na začiatku, keď Adam pomenoval Evu. Potom ju samozrejme nazval Evou –
živenou
, pretože bola matka všetkých živých, ale to bolo až po prekliatí. Zmenila sa situácia a zmenilo sa aj meno z:
to je kosť z mojich kostí
na
Eva
(
živena
)
– matka všetkých živých.
Aj v prvom aj v druhom prípade jej dal meno, ktoré malo význam, ktoré konkrétne vyjadrovalo danú situáciu.

V Genezis ďalej čítame o tom, ako dostal meno Kain (Genezis 4:1), Ábel (Genezis 4:2), Set (Genezis 4:25), Noe (Genezis 5:29), Izmael, Ezau a Jákob (Genezis 25:25-26), Mojžiš (2. Mojžišova 2:10) a ďalší. Uviedli sme len niektoré, ale najpodstatnejšie pre nás bude meno Ježiš (Matúš 1:21) – k tomuto menu sa vrátime neskôr. Uvedomme si, že mená v Biblii odhaľujú charakter biblických postáv. Verím tomu, že aj z rodokmeňov, z mien, ktoré sú v nich zaznamenané, by sme sa mohli dozvedieť niečo o histórii, pretože mená v Biblii majú svoj význam.

Niekedy meno, ktoré nachádzame v Písme, nielen že odhaľuje charakter postavy, ale aj jej poslanie – meno hovorí aj o tom, čo bude príslušný človek robiť, akú úlohu bude plniť.

Napríklad, Boh zjaví meno niekomu a tá postava potom má také poslanie v živote a žije podľa tohto mena. Na Slovensku sa stretnete napríklad s priezviskom ako Kováč, Schuster a verím tomu, že ich priezviská im boli dané podľa toho, čo tento človek robil. Meno, predovšetkým biblické meno, hovorí o tom, kto ten človek je a hovorí aj o tom, aké má poslanie alebo čo robí. Meno v Písme, ako vieme, sa môže aj zmeniť. Abrahám (otec mnohých; otec množstva) bol najprv Abram (vysoký otec). Sára bola najprv Sáraj, Jákob bol neskôr Izrael, atď.

Boh zmenil mená niektorých ľudí, a to malo význam, aby zmenou mena odrážali novú skutočnosť, lebo v ich živote sa niečo zmenilo. Dobrý príklad je zmena mena Jákoba na meno Izrael (Genezis 32:28). V Novej zmluve, napríklad, Ježiš dal učeníkom aj nové mená. Peter dostal meno „Skala“ (Marek 13:16). Apoštol Peter sa predtým volal Šimon a teraz sa volá „Skala“ a teraz toto jeho nové meno hovorí o jeho charaktere.

I keď Peter, odvtedy, čo mal meno Peter, zlyhal. Zlyhal ako „skala“, ale napriek tomu sa ukázalo, že toto meno nieslo v sebe aj to poslanie, ktoré mal mať Peter, a tým je byť skalou v Božích veciach. To sa neskôr aj potvrdilo. Potom ako učeníci prijali Svätého Ducha, Peter patril k vodcom a bol medzi tými, ktorí zvestovali evanjelium, ktorí šírili kráľovstvo Božie, ktorí zvestovali meno Ježiš. Peter bol „skalou“, i keď urobil chyby a nebol neomylný.

Toto sme si povedali o menách ako takých. Z Písma by sme si mohli vybrať veľa postáv a rozjímať nad významom ich mien, ale teraz prichádzame k tomu hlavnému a tým je to, že v Biblii nachádzame Božie mená a je ich tam veľa.

Božie mená

Božie mená v Starom zákone

Začneme Starým zákonom. Božie mená zjavujú Boží charakter, pretože medzi tým, aké má Boh meno a medzi tým, aký je, je rovnítko. Je to ako hovorí jeden teológ z 19. storočia: „*Všetko, čo môžeme poznať o Bohu, na základe jeho zjavenia, sa v Písme nazýva Božie meno* “. Dnešným nebezpečenstvom je to, že my sami si vytvoríme predstavu Boha a potom sa snažíme všetko čo žijeme, všetko čo v Písme čítame, prispôsobiť si tejto svojej predstave o Bohu. Ale náš postup by mal byť taký, že pre nás Božie Slovo má zjavovať Boha a Božie mená nám majú hovoriť o tom, aký Boh je, a takto si máme vytvárať predstavu Boha. Máme ho poznávať cez Slovo, cez Jeho mená uvedené v Písme.

Boh sa v starozákonnej dobe zjavuje ľuďom rôznym spôsobom a zjavuje sa často práve cez svoje mená. Izrael to veľmi intenzívne prežíval. Izraelu sa Boh zjavoval svojim menom. Povedal im: takto sa volám a oni ho mohli poznávať na základe jeho mena. Boh hovorí jazykom, ktorý je zrozumiteľný pre ľudí a nielen to, ale používa obrazy, ktorým ľudia rozumejú. Toto sa nazýva *an tropomorfizmus,*
čo znamená, že On je opísaný výrazmi, ktoré my poznáme. Napríklad, dočítame sa v Biblii, že Boh má tvár, má oči, má uši, nos, krk, plecia, ramená, ruky, atď. Všetko, čo fyzicky máme my, čo stvoril, to všetko Boh používa na opis toho, aký je.

A nielen to. V Biblii čítame, že Boh je ten, ktorý sa raduje, žiali, hnevá sa, je žiarlivý. Tieto opisy sú takmer bez hraníc. Božie mená sú odvodené zo všetkého živého a neživého, organického a neorganického, ale žiadne meno ho nevystihuje naplno. Preto napríklad Augustín si na vystihnutie Boha ako ilustráciu vzal na pomoc to, že ľudské telo ako telesné bytie má viacero potrieb: je smädné, hladné, potrebuje teplo, svetlo. Ale to všetko nenájde na jednom, ale na rôznych miestach. Duchovné telo, duchovný človek potrebuje tiež byť duchovne nasýtený: má duchovný smäd, duchovne sme slepí, potrebujeme duchovné svetlo, potrebujeme duchovne

vnútorne zohriať, potrebujeme prežiť lásku, ktorá je večná, atď. – a všetko toto dokáže naplniť len Boh sám. Preto On je pre hladných chlebom, pre smädných prameňom vody, pre nevládnych silou, pre chorých lekárom, pre plačúcich je potešením a pre stratených je záchranou, atď.

Bez poznania Božieho mena by sme nepoznali, aký Boh je. Nepoznali by sme jeho charakter. Ako kresťania, ako jeho deti, túžime poznať Boha a preto ho poznávame aj cez jeho mená. A malo by to byť našou naozajstnou túžbou: Áno, chcem poznávať Boha a preto budem poznávať jeho mená, akým On je, aký má charakter, aby som ho mohol dobre vyvyšovať, chváliť, uctievať, ďakovať mu.

Boh svoje meno ľuďom oznamoval (oznámil). Oznámil ho preto, aby ho ľudia používali a aby ho takto chválili a aby mu takto ďakovali. Jeho meno mu nebolo svojvoľne dané ľuďmi, ale ľudia ho dostali ako zjavenie, a to veľmi dôležité zjavenie. Pre Izrael Božie meno bolo veľmi dôležité. Židia napočítali približne 70 Božích mien, ktoré sú uvedené v Písme. Potom niekto tento výber zúžil.

El – čo je Boh sám

A toto El sa pridáva potom k menám ako Samuel, Izrael, Natanael a v týchto (a takýchto) menách je tým Božie meno obsiahnuté. *Elohim, Eloha*, *Eljon*, *Ešer*, *Adonai*, *Jahve* alebo *Jeho va* –
to sú mená Boha, ktorý Mojžišovi povedal: „

Som, ktorý som“
– čo vyjadruje jeho neohraničenosť. Aj v Novej zmluve sa potvrdilo toto meno.

Prostredníctvom svojich mien sa Boh dával poznať Izraelovi, a to najmä menom JHVH: *Jahve*, *Jehova*
. Pozrime sa teraz na niektoré verše Písma:

„*Oltár mi spravíš zo zeme, a obetovať budeš na ňom svoje zápaly a svoje pokojné obeti, svoj drobný dobytok, ovce a kozy, a svoje voly. Na každom mieste, na ktorom dám sláviť pamiatku svojho mena, prídem k tebe a požehnám ťa* “ (2. Mojžišova 20:24). Tu sa píše o tom, že by mali sláviť pamiatku Jeho mena. Alebo:

„*Ale na mieste, ktoré si vyvolí Hospodin, váš Boh, zo všetkých vašich pokolení, aby tam položil svoje meno, tam, kde bude bývať, budete ho hľadať, a ta prídeš* “ (5. Mojžišova 12:5). Tu sa píše, že položí svoje meno na miesto, ktoré si On vyvolí.

„*A budeš sa radovať pred Hospodinom, svojím Bohom, ty i tvoj syn i tvoja dcéra, tvoj sluha i tvoja dievka i Levita, ktorý je v tvojich bránach, i pohostín i sirota i vdova, ktorí sú v tvojom strede, na mieste ktoré vyvolí Hospodin, tvoj Boh, nato, aby tam prebývalo jeho meno* “
(5. Mojžišova 16:11) – aby tam prebývalo Jeho meno.

Predovšetkým Boh v Starom zákone bol prítomný svojim menom v chráme: “*V chráme jeho meno prebýva”* –
(2. Kronická 20:29; 33:5).

„*Bože, zachráň ma pre svoje meno*“ (Žalmy 54:3).

„*Lebo Hospodin neopustí svojho ľudu pre svoje veľké meno, pretože Hospodinovi sa zaľúbilo učiniť vás sebe ľudom* “ (1. Samuelova 12:22).

Hospodin svojím menom zachraňuje a kvôli svojmu menu nemôže opustiť Izrael. Takýchto veršov je veľa. Jeho meno sa vyskytuje všade v Písme a čítame, že Boh prebýva medzi svojím ľudom a Izraelovi sa oznamuje svojím menom. Preto Pán Boh vydáva nariadenie: „*Nevezmeš Božie meno nadarmo*
“. A tak učíme. Ale to, že nevezmeš Božie meno nadarmo, znamená aj to, že ho vezmeš vo význame oslavovať a vyvyšovať ho, že ho máme za takého, akého sme ho spoznali z jeho vlastného mena, a tak ho máme aj uctievať, tak máme k nemu aj prichádzať. Preto tak učíme, a preto je to tak dôležité.

Keď pochopíme, aké dôležité bolo Božie meno kvôli tomu, aby ho ľudia podľa mena poznali, tak porozumieme aj tomu, prečo falošné proroctvá urobené v Božom mene boli trestané smrťou. Ľudia ho mali poznať ako Boha, ktorý sľúbi a splní, lebo On takým je. Preto falošné proroctvo bolo trestané smrťou. Božie meno nemôže byť pošpinené, pretože je spojené s Jeho osobou.

Židia Bohu prejavovali veľmi zvláštnu úctu aj v tom, že zvitky opotrebované používaním neodhodili (nezahodili) ani nespálili, ale uskladnili v miestnosti vyhradenej na tieto účely. Zvitky tam ostali zachované ako vyradené, ale neboli spálené (zničené).

Ďalej Božie meno si nedovolili ani napísať, ani ho vysloviť. Namiesto toho jeho meno čítali a v modlitbách vyslovovali, ako Adonai (Pán) a tak to Židia robia aj dodnes. V hovorovej reči na vyjadrenie Boha používajú slovo *Hašem. Šem* znamená meno a *ha* je ako určitý člen. *Hašem* znamená jednoducho iba slovo
meno
. Keď spomínajú Boha, tak hovoria:
to meno
.

Pretože Jeho meno tým, že zjavuje Božiu podstatu, Jeho charakter, Božie plány s nami, je podstatné, dôležité, preto ho nemôžeme používať nadarmo, ale má byť vyvyšované, má byť zvelebované, posväcované. Presne tak, ako aj spievame v piesňach pri chválach, a tak to má byť aj v našom živote.

Božie mená v Novom zákone

V Novom zákone Božie meno nabralo omnoho hlbší význam. V Novom zákone čítame: *„Na počiatku bolo Slovo a to Slovo bolo u Boha a to Slovo bol Boh*
“ (Ján 1:1). Logos, to Slovo, bolo na počiatku u Boha a „
Boha nikto nikdy nevidel, ale jednorodený Syn, ktorý je v lone Otcovom, on nám vysvetlil
“ (Ján 1:18). On, to Slovo, nám vysvetlil Otca.

Biblia hovorí, že kto videl Syna, videl Otca. Toto prepojenie je veľmi hlboké a veľmi úzke. Jedine skrze Syna môžeme poznať Otca, veď niet inej cesty. Meno Syna je preto pre nás kresťanov zárukou pravého poznania Boha. V Novom zákone Jeho meno je *Ježiš* (Matúš 1:21) a v Skutkoch 4:12 sa píše, že je to jediné meno na Zemi, v ktorom sme spasení. To, že sa krstíme v mene Otca, Syna i Ducha – teda v mene, je znak toho, že sme boli spasení. Je to znak toho, že máme vzťah s Bohom.

Boh sa zjavil Izraelu ako Boh, ktorého meno je: *Som, ktorý som*. Akým menom sa Boh zjavuje dnes nám? Menom Ježiš. Ježiš, po tom, čo vstal z mŕtvych, po tom, čo odišiel do nebies, po tom, čo vystúpil na nebesia, dostal meno nad každé meno (Filipským 2:1-9) a práve v tomto mene sme spasení. Spasení sme v mene Ježiš a toto meno je nad každé meno. Nie je nič iné alebo väčšie, čo by sme mali hľadať. Meno Ježiš je meno nad každé meno. Zaujímavé je, že v novom Jeruzaleme veriacim v Ježiša Krista bude dané nové meno. O tom píše Zjavenie 2:7; 3:12; 22:4, napríklad: *„Toho, kto víťazí, učiním stĺpom v chráme svojho Boha, a von nevyjde viacej nikdy, a napíšem na neho meno mesta svojho Boha, toho nového Jeruzalema, ktorý zostupuje z neba od môjho Boha, i svoje nové meno“*
(Zjavenie 3:12)
.
Toto je text, ktorý hovorí o tom, že nielen že kresťania dostanú nové meno, ale aj to, že Boh bude mať nové meno.

Izrael v starozákonnej dobe poznal a poznával Boha podľa mena. V novozákonnej dobe – Slovo sa stalo telom – poznali sme Boha skrze Krista – On, Syn, vysvetlil nám Otca (Židom 1:1-3). Vďaka tomu dnes môžeme Boha viac chápať a viac poznávať. V novom Jeruzaleme, keď budeme stáť pred ním, tak bude mať nové meno a aj my budeme mať nové meno. Môžeme si to prečítať v Zjavení 22:4 *„a budú vidieť jeho tvár, a jeho meno bude na ich čelách“* Jeho meno bude na našich čelách. To meno, ktoré v Starom zákone prebývalo v chráme, bude teraz priamo v nás, na našich čelách. Takáto blízkosť a takéto nové poznanie! Vtedy sa nám odkryjú mnohé veci, ktoré boli zakryté tu na Zemi. Poznáme to, čo sme len z čiastky poznali, ale potom, tam v novom Jeruzaleme bude v plnosti všetko odkryté.

Vieme, že svoje meno sme dostali od rodičov. Verím, že Boh nám, a na to sa upierame ako kresťania, nás dovedie víťazne do cieľa a že sa naplní aj to, že dostaneme nové meno, duchovné, a že toto meno od nás nebude už nikdy odňaté. Ale až v novom Jeruzaleme dostaneme úplne nové meno, pretože až tam už budeme oddelení od tohto, čo nás tu ešte obklopuje a čo nazývame svet a hriech, čo bráni ľuďom plne poznávať Boha.

V Ježišovi Kristovi sme poznali svoje spasenie, v tom mene sme spasení a je to meno, ktoré je nad každé meno. Je hodné vyvyšovania a hodné toho, aby sme mu spievali chvály a podľa toho aj žili. Nech je Bohu daná chvála, nech Jeho meno prebýva medzi nami, nech je Jeho meno vyvyšované a posväcované.